

Provinciale Staten van Overijssel
t.a.v. mevrouw R. Wiggers

Deventer, 25 mei 2020

Kenmerk: 202005/03

Betreft: opvolging aanbevelingen in jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel

Geachte leden van Provinciale Staten,

Het verbeteren van de Planning en Control (P&C) cyclus is een proces dat bij overheden logischerwijs regelmatig terugkeert. Op die manier houden overheden aandacht voor ontwikkelingen, actuele thema's, accentverschillen en veranderende informatiebehoeften. Zo ook in Overijssel waar de begroting en jaarstukken volledig gedigitaliseerd zijn, tussentijdse monitors worden gepubliceerd, met ondersteuning van de Rekenkamer geëxperimenteerd is met de Duisenbergmethode en door Gedeputeerde Staten in samenwerking met de Auditcommissie een ontwikkeltraject 'betekenisvolle P&C cyclus' is ingezet.

In onze aanbevelingen geven we PS regelmatig suggesties om de informatievoorziening te verbeteren. Een enkele keer wijzen we hierbij de P&C cyclus als logische plek aan of besluiten PS dat het daar een plek verdient, zoals we recent zagen bij natuurcompensatie. Ook GS geven in reactie op een rekenkamerrapport wel eens aan dat een aanbeveling binnen de P&C cyclus zijn beslag kan krijgen.

Om PS te ondersteunen bij hun controlerende rol hebben we gekeken naar PS-besluiten over aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken¹ die in het jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel zichtbaar zouden moeten zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om aanbevelingen om bepaalde informatie in het jaarverslag op te nemen of aan te passen. Op deze manier maken we opvolging van dit type aanbevelingen inzichtelijk en willen we een bijdrage leveren aan de dialoog over het provinciale jaarverslag 2019.

Allereerst zien we dat de meeste aanbevelingen die betrekking hebben op de verantwoording in de jaarverslag 2019 wel op één of andere manier zijn opgepakt. Zo geven GS aan welke veranderingen er zijn doorgevoerd op het gebied van informatieveiligheid, zijn er verwijzingen naar monitors opgenomen zoals bij wonen en goederenvervoer over water, is de aansluiting met landelijke informatie over energietransitie verbeterd en is de link tussen de provinciale ambities en het Energiefonds beter zichtbaar. Ook zien we dat waar GS hebben toegezegd in het

---

¹ Het betreft onderzoeken over de periode 2016 – 2019. Bijlage 1 bevat de bevindingen van de Rekenkamer over de informatiewaarde per onderzoek in het jaarverslag.

jaarverslag een terugkoppeling te geven over de implementatie van aanbevelingen, dit meestal gebeurd is.

Daarnaast hebben we op basis van de wijze waarop aanbevelingen in het jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel zijn opgepakt wat aandachtspunten.

1. Concrete doelen dragen bij aan heldere verantwoording

In reactie op het onderzoek naar goederenvervoer over water is door GS toegezegd dat er een realistische en meetbare doelstelling voor het stimuleren van goederenvervoer over water komt. In het jaarverslag 2019 staat vooral informatie over de afronding van het programma goederenvervoer over water, de samenwerking met partners en lobbyactiviteiten. Het wordt niet duidelijk welke (maatschappelijke) doelen er gerealiseerd zijn. Dit wordt mede veroorzaakt door het ontbreken van een concreet en meetbaar doel in het meerjarenprogramma Goederenvervoer en Logistiek. Een concreet en meetbaar doel kan een bepaalde toename van het vervoer over water (mogelijk in relatie tot weg en spoor) zijn.

2. Monitors geven meer inzicht als er een koppeling met doelen wordt gelegd

Voor wonen en goederen vervoer & logistiek zijn inzicht gevende monitors ontwikkeld en in het provinciale jaarverslag 2019 staat een link naar deze monitors opgenomen. De monitors zijn bedoeld om ook externe partners van de provincie van informatie te voorzien. Voor PS kan de informatiewaarde toenemen als de link met de provinciale ambities en doelen in de monitors duidelijker wordt gelegd. In aansluiting op het vorige aandachtspunt is het daarbij wel van belang dat de doelen concreet zijn.

3. Informatie op het juiste aggregatieniveau helpt bij het vinger aan de pols houden

In het onderzoek naar de PAS zagen we dat er veel informatie over de herstelmaatregelen op gebiedsniveau was opgenomen in de jaarverslagen. Ook in het jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel zien we dat de informatie over de herstelmaatregelen op gebiedsniveau wordt gepresenteerd. Hoewel de informatie waardevol kan zijn voor PS, geeft het geen totaaloverzicht. De veelheid aan informatie op detailniveau en het ontbreken van informatie op totaalniveau maken het lastig om een vinger aan de pols te houden.

4. Procesinformatie draagt bij aan vertrouwen maar zegt weinig over het resultaat

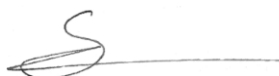
De verantwoording in het provinciale jaarverslag 2019 over informatieveiligheid gaat vooral over wat er is verbeterd en wat er is ontwikkeld. Dit type informatie geeft vertrouwen in het proces dat GS hebben doorlopen maar zegt minder over de informatieveiligheid zelf. GS geven aan dat informatieveiligheid als doel heeft om de bedreigingen voor informatie in beeld te krijgen om vervolgens maatregelen te treffen en de negatieve impact te beperken. Of dat doel behaald is, staat niet in het jaarverslag.

Wij hopen met deze brief een bijdrage te leveren aan de dialoog en doorontwikkeling van de P&C cyclus en wensen u succes en wijsheid bij de behandeling van het jaarverslag 2019.

Met vriendelijke groet,
Rekenkamer Oost-Nederland

Michael Mekel
Voorzitter

Suzan Mathijssen
Secretaris-directeur

CC: *Commissaris van de Koning*
Gedeputeerde Staten van Overijssel
Provinciesecretaris

Bevindingen per onderzoek

Om PS te ondersteunen bij hun controlerende rol heeft de Rekenkamer Oost-Nederland gekeken naar PS-besluiten over aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken² die in het jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel zichtbaar zouden moeten zijn. De uitkomst hiervan is in deze bijlage per onderzoek in kaart gebracht. Deze bijlage hoort bij de brief met als onderwerp 'opvolging aanbevelingen in jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel' en kenmerk 202005/03.

dec.
2019

Natuurcompensatie

Geamendeerde aanbeveling

Geamendeerde aanbeveling (aangenomen op 22 april 2020)

GS te verzoeken, wanneer sprake is van natuurcompensatie, de gemaakte afspraken hierover met gemeenten, waaronder de termijnen waarbinnen de compensatiemaatregelen moeten zijn uitgevoerd, schriftelijk vast te leggen en hiervan melding te maken bij de rapportages in het kader van de P&C-cyclus.

De gemaakte afspraken gaan ook in op de vastlegging van de afspraken in bestemmingsplannen en/of andere overeenkomsten die de gemeente met initiatiefnemers sluit.

Bevinding natuurcompensatie

Op 22 april 2020 is tijdens de PS vergadering gesproken over natuurcompensatie en is een amendement aangenomen. Hierin wordt GS verzocht om over de compensatiemaatregelen verantwoording af te leggen in de P&C cyclus. In het jaarverslag 2019 is dit logischerwijs niet terug te zien.

² Het betreft de onderzoeken over de periode 2016 – 2019.

Subsidies	Aanbevelingen Rekenkamer	Reactie GS
   	<p>5. Maak de resultaten van de steekproefcontrole van 'kleine' subsidies (arrangement 1) onderdeel van de jaarlijkse informatie over subsidies aan PS.</p> <p>8. Zorg voor jaarlijkse informatievoorziening aan PS over subsidies, bijvoorbeeld door in de jaarstukken de ontwikkeling in de omvang te schetsen.</p>	<p>Wij zijn uiteraard bereid om de informatie te verstrekken maar vinden het in de jaarstukken opnemen van de bedoelde resultaten en trends niet de juiste vorm. Het uitbreiden van de informatievoorziening via de jaarrekening met extra, algemene rapportages staat naar onze mening op gespannen voet met de ingezette ontwikkelrichting van de P&C-cyclus. Graag bieden wij u een alternatief aan in de vorm van bijvoorbeeld een technische sessie of een informatieve brief. Ook kan met de Griffie worden afgestemd wat een andere passende manier is. Daarmee menen wij uitvoering te geven aan de aanbevelingen 5 en 8, zij het op een andere manier.</p>

Tijdens de [commissiebehandeling van 8 januari 2020](#) is uitgebreid gesproken over het rapport en het zicht op het instrument subsidies. Veel aanwezigen hadden behoefte aan meer inzicht, al hoefde dat niet perse via de P&C cyclus. De gedeputeerde heeft toegezegd rond de jaarrekening in een aparte brief inzicht te geven in de toepassing van het instrument subsidies. Dit inzicht gaat vooral over de ontwikkelingen en de trends en niet over de effectiviteit van subsidieregelingen. De gedachte hierachter is dat er meerdere factoren van invloed zijn en andere instrumenten worden ingezet om doelen te behalen. Een evaluatie is dan breder dan alleen subsidies. De gedeputeerde gaf verder aan dat GS bij elk investeringsvoorstel aan kan geven hoe het geëvalueerd wordt. Vanuit enkele partijen kwam de opmerking dat daarbij misschien een focus paste, bijv. de thema's uit de strategische agenda. Een duidelijk besluit over dit punt is tijdens de vergadering niet genomen.

Sinds maart 2020 wordt alle capaciteit van het team Subsidieverlening ingezet om het sterk toegenomen aantal aanvragen om verleningen, bevoorschotting en vaststelling van subsidies versneld te behandelen. Dit om de liquiditeitspositie van subsidieontvangers in de huidige omstandigheden te verbeteren. Informatieverzameling en analyse ter onderbouwing van trends en ontwikkelingen - ook over eerdere jaren dan 2019 - is vanwege die prioriteitstelling uitgesteld. Door diezelfde omstandigheden is de jaarlijkse steekproef van arrangement 1 subsidies³ nog niet gehouden en moet tijdelijk worden afgezien van controles ter plaatse.⁴

In de [reactiebrief van GS](#) op het rapport van de Rekenkamer is de suggestie gedaan om aanbeveling 5 en 8 te combineren met de brief over de voortgang van de uitvoering van de aanbevelingen. Ambtelijk is aangegeven dat deze brief na de zomer volgt. Dit op basis van de inschatting dat er dan weer ruimte is voor dataverzameling en -analyse en de steekproef van arrangement 1 subsidies is uitgevoerd.

³ Landelijk is afgesproken om met verantwoordingsarrangementen te werken. Arrangement 1 subsidies zijn subsidies tot € 25.000,- die steekproefsgewijs worden gecontroleerd. Meer informatie over de verantwoordingsarrangementen staat in ons rapport 'Zicht op subsidies'.

⁴ Dit is aangegeven bij de ambtelijke verificatie van de feiten.

Tijdens de commissiebehandeling is aan de Auditcommissie gevraagd of zij op de brief van GS over subsidies kunnen reageren.

Bevinding subsidies

Gezien de reactie op de aanbevelingen en de bespreking in de commissie staat er in het jaarverslag 2019 geen aanvullende informatie over subsidies. Wel is er in eerste instantie toegezegd dat er in dezelfde periode een brief volgt waarin trends en ontwikkelingen zijn geschetst. Deze brief is als gevolg van een andere prioriteitstelling door Covid19 nog niet opgesteld en volgt waarschijnlijk na de zomer van 2020.

Informatieveiligheid	Aanbeveling Rekenkamer	Reactie GS
 	<p>5. Verzoek GS verantwoording af te leggen over informatieveiligheid en dat ook binnen de organisatie beter te borgen.</p> <p><i>De verantwoording kan verbeterd worden door afspraken over rapportage aan directie en rapportage via de P&C-cyclus te volgen.</i></p>	<p>We gaan de organisatie van informatieveiligheid aan de hand van een blauwdruk opnieuw inrichten. Daarbij besteden we ook aandacht aan rapportages en het afleggen van verantwoording. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden gaan we helder benoemen.</p>

In het jaarverslag 2019 van de provincie Overijssel komt bij het onderdeel bedrijfsvoering de informatieveiligheid aan de orde: *‘Voor het realiseren van onze doelen verwerken we veel informatie. Deze informatie is kwetsbaar. Informatieveiligheid heeft tot doel de bedreigingen voor onze informatie in beeld te krijgen en om vervolgens passende maatregelen te nemen om een negatieve impact te beperken.*

Naar aanleiding van de bevindingen uit het interne Art. 217 A onderzoek (2018) en het advies van de Rekenkamer Oost-Nederland (2019) heeft de ambtelijke organisatie de opdracht gekregen om opvolging te geven aan de aanbevelingen die zijn gedaan.

We verwachten dat in het voorjaar van 2020 alle aanbevelingen zijn opgevolgd. Er is een kwaliteitssysteem voor informatiebeveiliging opgezet en geïmplementeerd. Daarin zijn alle rollen en verantwoordelijkheden belegd op bestuurlijk, management en operationeel niveau. Het kwaliteitssysteem gaat uit van risicomanagement en de plan-do-check-act-cyclus. Risico's zijn inzichtelijk gemaakt, hierover wordt gerapporteerd en management stuurt hierop. Wanneer een risico manifest wordt, zoals bij de webmailhack in de zomer van 2019, dan dient een evaluatie plaats te vinden om te leren van incidenten die zich hebben voorgedaan. Ten aanzien van de webmailhack heeft een digitaal forensisch bureau onderzoek gedaan, heeft een evaluatie plaatsgevonden en zijn de eerste verbetermaatregelen geïmplementeerd.

Daarnaast is een systematiek ontwikkeld om informatiebeveiliging in de keten te waarborgen, waarbij op leveranciers wordt toegezien dat zij risico's voor de provincie passend beheersen. Verder hebben diverse activiteiten plaatsgevonden om het bewustzijn van medewerkers te verhogen. De effectieve werking van ons kwaliteitssysteem maken wij aantoonbaar door het in 2020 te laten certificeren op basis van de norm NEN-ISO 27001.'

Bevinding Informatieveiligheid

In het jaarverslag 2019 leggen GS verantwoording af over de inzet op informatieveiligheid en de terugkoppeling op de aanbevelingen.

Wonen	Aanbeveling RON	Reactie GS
 	<p>3. Verzoek GS - in aansluiting op de planmonitor - de kwalitatieve thema's systematisch en overzichtelijk te monitoren zodat er zicht ontstaat op de kwantitatieve en kwalitatieve balans.</p> <p>4. Verzoek GS om de samenhang tussen de verschillende aan wonen gerelateerde initiatieven te bevorderen door in het beleid duidelijke verwijzingen op te nemen naar de andere programma's.</p> <p>5. Verzoek GS de informatievoorziening aan PS over de balans op de woningmarkt te verbeteren. Dit kan door hier meer structureel en in samenhang informatie over aan te bieden.</p>	<p>Wij stellen voor om de huidige planmonitor uit te breiden met een aantal kwalitatieve thema's zoals bijvoorbeeld inbreidingsplannen. Daarnaast kan worden gedacht aan kwalitatieve thema's als doelgroepen, wonen en zorg, stedelijke vernieuwing en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Deze thema's komen ook terug in de huidige woonafspraken 2016-2020. Het provinciaal beleid rondom kwaliteit van de woonopgave is vastgelegd in de Omgevingsvisie. Het is daarbij wel van belang goed af te wegen welke thema's relevant zijn en tot op welk detailniveau deze monitoring gaat. Om de kwalitatieve thema's van de woningmarkt goed te kunnen monitoren is het essentieel om een goede kwalitatieve monitor in te richten. Dit vergt wel een investering van ongeveer een ton per jaar. Via een basale herprioritering binnen kerntaak 1 kan het benodigde bedrag (per jaar) gevonden worden.</p> <p>Wij gaan kijken hoe wij de informatievoorziening aan u over de balans op de woningmarkt en wonen in het algemeen kunnen verbeteren. Wij willen dit vooral doen door tijdens infosessies met elkaar het gesprek aan te gaan en ook zal worden onderzocht in hoeverre de kwalitatieve monitoring verbonden kan worden met de P&C cyclus. Tevens zullen wij relevante rapporten en onderzoeken met u delen.</p> <p>Bij de informatievoorziening aan PS zullen wij op hoofdlijnen verwijzingen opnemen over andere relevante programma's (bijvoorbeeld sociale kwaliteit en nieuwe energie) om daarmee de samenhang tussen de verschillende aan wonen gerelateerde initiatieven te bevorderen.</p>

Uit de Monitor Overijssel 2019-I blijkt dat GS bezig zijn met het optuigen van monitors. Terugkoppeling overige aanbevelingen heeft nog niet plaatsgevonden. Ambtelijk is aangegeven dat GS voornemens zijn PS hierover in de eerste helft van 2020 te informeren.

In het [investeringsvoorstel Ruimte, wonen, \(binnen\)steden en retail fase 1](#) wordt een link gelegd met meerdere aan wonen gerelateerde activiteiten. Er is een [woningmarktmonitor](#) ontwikkeld met daarin informatie over kwantitatieve en kwalitatieve thema's. In de monitor staan ook onderzoeken en rapporten. In het jaarverslag 2019 wordt bij 1.1.3 'sturen op balans op de woningmarkt' een link gelegd met de woningmarktmonitor. Een link met andere aan wonen gerelateerde programma's wordt bij deze paragraaf niet gelegd. Of er anno 2019 nog andere programma's zijn die raken aan wonen, is niet verder onderzocht.

Bevindingen wonen

In het jaarverslag 2019 is de informatie over de kwalitatieve en kwantitatieve balans op de woningmarkt uitgebreid door middel van een monitor waarin informatie over de kwalitatieve en kwantitatieve balans is opgenomen. Verwijzingen naar andere programma's (bijvoorbeeld sociale kwaliteit of nieuwe energie) zijn niet opgenomen bij het onderdeel wonen.

Energietransitie	Aanbevelingen Rekenkamer	Reactie GS
	<p>5. Maak gebruik van de landelijke Klimaatmonitor voor het in beeld brengen van effecten en voorzie PS daarnaast van informatie waaruit de inzet van de provincie en de resultaten daarvan blijkt.</p> <p>6. Sluit met de indicator CO₂-uitstoot zoals opgenomen op waarstaatjeprovincie.nl (en de landelijke klimaatmonitor) aan op de in het BBV opgenomen indicatoren.</p> <p>10. Verzoek GS om u over 1 jaar te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de aanbevelingen uit dit rapport.</p>	<p>In de huidige monitoring maken wij al gebruik van de landelijke Klimaatmonitor die we aanvullen met gebiedsspecifieke informatie en bewerkingen van CBS-gegevens, zodat we een zo goed mogelijk beeld kunnen geven van de Overijsselse situatie. In het jaarverslag en de voortgangsrapportage over het programma Nieuwe Energie Overijssel geven wij aanvullende informatie over realisatie van de provinciale activiteiten.</p> <p>Wij hebben deze aansluiting reeds gemaakt.</p> <p>Wij zullen u in het jaarverslag (P&C-cyclus) informeren over de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen.</p>

Het rapport over energietransitie ging over alle provincies. Dit betekent dat sommige aanbevelingen betrekking hadden op een deel van de provincies. Zoals ook uit de reactie van GS blijkt was een deel van de aanbevelingen al geïmplementeerd.

In het jaarverslag 2019 komen GS terug op ons onderzoek: *‘De vijf provinciale rekenkamers hebben in 2018 gezamenlijk een vergelijking gemaakt van de aanpak van de energietransitie door de verschillende provincies (PS/2019/64). Wij hebben toegezegd u in het jaarverslag over 2019 te informeren over de stand van zaken ten aanzien van de aanbevelingen aan GS (PS/2019/129). Vrijwel alle aanbevelingen zijn al onderdeel van de sinds 2016 gehanteerde aanpak in Overijssel en vormen daarom geen aanleiding tot grote aanpassingen of extra activiteiten.*

Aanbeveling 7 om via het IPO aan BZK voor te stellen twee indicatoren toe te voegen aan de indicatoren die alle provincies gebruiken voor het thema energietransitie is bij het bespreken van het rapport in IPO-verband in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de rekenkamers aan de orde geweest. Deze aanbeveling is niet overgenomen. De focus ligt op het verbeteren van de bestaande indicatoren. Zo wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een betere gezamenlijke methode voor CO2-monitoring. Dit is onderdeel van het verbeteren van monitoring en data in de energietransitie, zowel op provinciaal als nationaal niveau.

Aanbeveling 8 om interprovinciaal afspraken te maken over het labelen van middelen voor energietransitie, zodat inzichtelijk kan worden gemaakt welke financiële impuls provincies geven aan de energietransitie, is in IPO-verband geen gevolg gegeven.’

Bevindingen energietransitie

De aanbevelingen zijn in eerdere jaarverslagen al verwerkt en in het jaarverslag 2019 komen GS terug op de toezegging om in het jaarverslag PS te informeren over de voortgang.

PAS	Aanbeveling Rekenkamer	Reactie GS	Nawoord Rekenkamer
   	<p>1. Verzoek GS om aan PS te rapporteren over de voortgang in de herstelmaatregelen, zodat -ook- PS vinger aan de pols kan houden.</p> <p>6. Verzoek GS om aan PS te rapporteren over de verdeling van depositieruimte, waaronder de prioritaire projecten, zodat -ook- PS vinger aan de pols kan houden.</p>	<p>Uw Staten worden op verschillende wijzen en momenten geïnformeerd over de voortgang van de herstelmaatregelen. Enerzijds gebeurt dit via de werk bijeenkomsten in de gebieden zelf. Daarnaast wordt u jaarlijks op de hoogte gebracht via de planning en control cyclus waarbij, in een afzonderlijke bijlage bij de jaarrekening per gebied de voortgang van de herstelmaatregelen wordt verantwoord. Zo mogelijk wordt dit gekoppeld aan de informatie over de verdeling van de depositieruimte (zie aanbeveling 6).</p> <p>Wij zullen PS jaarlijks informeren over de verdeling van depositieruimte, waaronder die van de prioritaire projecten. Wij maken daarvoor gebruik van de landelijk beschikbare gegevens. Wij zullen in overleg met PS nader bepalen welke wijze hiervoor het meest geschikt is. Wij willen het moment waarop we PS informeren koppelen aan de Planning en Control cyclus en dit zo mogelijk gelijktijdig doen zowel over dit punt als over de voortgang van de herstelmaatregelen genoemd (zie aanbeveling 2).</p>	<p>In de reactie wordt voor aanbeveling 1 en 2 (inzicht in tijdige realisatie onder druk staande maatregelen en voortgang herstelmaatregelen) verwezen naar de bijlage bij de jaarrekening waarin per gebied de voortgang van de herstelmaatregelen wordt verantwoord. De bijlage gaat niet specifiek over de PAS, maar over het Natura 2000/EHS en biedt inzicht op een hoog abstractieniveau. De indicatoren om de voortgang te volgen maken een vergelijking in de tijd niet mogelijk en zijn volgens GS zelf dan ook voor verbetering vatbaar. Daarmee is het voor PS nauwelijks mogelijk om vinger aan de pols te houden. In de reactie gaan GS niet nader in op het geven van inzicht in de tijdige realisatie van de onder druk staande maatregelen. Voor de controlerende rol van PS is het naar onze mening van belang om GS daar expliciet op te bevragen.</p>

Aanbeveling 1: rapporteren over voortgang herstelmaatregelen

Over de herstelmaatregelen in het jaarverslag 2019 van de Provincie Overijssel bij de kerntaken de volgende informatie opgenomen:

3.2.1 Actualisatie beheerplannen Natura2000

Beheerplannen hebben een looptijd van zes jaar. In 2018 hebben we de laatste beheerplannen vastgesteld en twee beheerplannen aangepast op basis van uitspraken van de Raad van State. In 2019 evalueren we de beheerplannen en ontwikkelen we het plan van aanpak voor het opstellen van de volgende

generatie beheerplannen. Een belangrijk onderdeel van de volgende generatie beheerplannen is de uitwerking van de uitbreidingsdoelstellingen. Het uitwerken hiervan zal op gebiedsniveau plaatsvinden waarbij afstemming met de betrokkenen in de gebiedsprocessen van belang is.

Acties

- 1. Evaluatie proces totstandkoming beheerplannen Natura 2000.*
- 2. Opstellen Plan van aanpak voor de volgende generatie beheerplannen.*
- 3. Als onderdeel van plan van aanpak: start uitwerken van uitbreidingsdoelen.*

Toelichting op voortgang

De uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof heeft gevolgen voor de inhoud van de toekomstige beheerplannen. Daarnaast zal ook de evaluatie van het Doelendocument Natura2000 (door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselvoorziening) een vertaling moeten krijgen naar de beheerplannen. Om deze onderwerpen goed mee te nemen, hebben wij het plan van aanpak voor de nieuwe beheerplannen doorgeschoven naar 2020.

8.1.2 Ontwikkelopgave Natura 2000

- 1. Wij ronden in 2019 voor alle Natura-2000 gebieden de voorontwerp ruimtelijke plannen af. In vrijwel alle gebieden is de voorbereiding van de uitvoering gestart.*
- 2. In alle gebieden waar maatregelen binnen de Natura 2000 gebieden (de zogenaamde interne maatregelen) gepland zijn, is de uitvoering door de terreinbeherende organisaties i.s.m. Overijssels Particulier Grondbezit gestart.*

Toelichting op voortgang

Algemeen: In 2019 is de Ontwikkelopgave Natura2000 geconfronteerd met twee ingrijpende landelijke ontwikkelingen: de uitspraak van de RvS op 29 mei j.l. over de PAS en de besluitvorming over de normstelling voor zeer zorgwekkende groep PFAS-stoffen. Dit heeft het programma op verschillende manieren geraakt. Er is onduidelijkheid ontstaan over de uitwerking en planning van de herstelmaatregelen. In sommige gebieden is de uitvoering tijdelijk gestopt in afwachting van nieuwe normering voor PFAS.

ad 1: De planuitwerkingsfase loopt voor alle Natura2000-gebieden waar tot medio 2021 (voormalige 1e PAS-periode) maatregelen nodig zijn. Diverse partners binnen Samen werkt beter hebben een rol als trekker van een gebiedsproces op zich genomen. In 2019 hebben wij niet voor alle gebieden een (voor)ontwerp ruimtelijk plan vast kunnen stellen. Het blijkt, dat de planvorming meer tijd nodig heeft dan gedacht. Dit komt o.a. doordat bij de concretisering van maatregelen vaak aanvullende inhoudelijke vragen naar (hydrologische) effecten in de omgeving ontstaan. Desondanks hebben wij een aanzienlijke stap gezet in de afronding van de plannen van de 28 gebieden. De stand van zaken is als volgt:

- Voor twee gebieden is de uitvoering vrijwel afgerond (Oldematen/Veerslootlanden en Lonnekermeer).*
- Voor Uiterwaarden Zwarte Water Vecht is de aanbesteding voor de uitvoering afgerond. De uitvoering zelf is nog niet gestart vanwege de ontwikkelingen m.b.t. PFAS.*
- Voor Boetelerveld is het ruimtelijk plan begin januari 2020 onherroepelijk geworden na afronding van de inspraakprocedures.*

- Voor vier gebieden hebt u het ruimtelijk plan vastgesteld: Boetelerveld, Sallandse Heuvelrug (Zunasche Heide), Landgoederen Oldenzaal en Punthuizen/Stroothuizen.
- Naast bovengenoemde gebieden hebben wij in 2019 een (voor)ontwerp ruimtelijk plan vastgesteld voor: Springendal/Dal van de Mosbeek, Buurserzand / Witte Veen en 3 deelgebieden in De Wieden.
- Voor zeven andere gebieden wordt het (voor)ontwerp ruimtelijk plan in 2020 verwacht. Zoals eerder is gemeld is voor Wierdense Veld en Engbertsdijkvenen door externe factoren pas medio 2017 gestart met de planuitwerking.
- Voor Wierdense Veld is na afstemming met de gebiedspartners besloten om het gebiedsproces tijdelijk te pauzeren. Onder regie van de provincie wordt de eerste helft van 2020 gewerkt aan een nadere studie over de samenhang tussen natuurherstel en drinkwaterwinning voor dit gebied.
- Voor acht gebieden is uitvoering gepland voor de periode na 2021, zijn geen externe maatregelen nodig of valt uitvoering onder RWS.

ad 2: De terreinbeherende organisaties (TBO's) hebben in 2019 de uitvoering van natuurherstel maatregelen binnen de Natura2000 begrenzing verder opgepakt. Voorbeelden zijn de boskap in Engbertsdijkvenen en op de Sallandse Heuvelrug en inrichting van de Mosbeek. Ook gaan zij verder met uitvoering van beheermaatregelen. Voor De Wieden en Weerribben is afgelopen jaar in afstemming met de betreffende TBO's een alternatief maatregelpakket ontwikkeld, met gelijkblijvend doelbereik.

Aanbeveling 2 rapporteren over verdeling depositieruimte

In oktober 2018 zijn PS door GS geïnformeerd over de vastgestelde geactualiseerde concept lijst met prioritaire projecten met betrekking tot het Programma Aanpak Stikstof. Binnen het PAS was slechts beperkte **depositieruimte** beschikbaar en alleen voor de in de Regeling natuurbescherming opgenomen prioritaire projecten was op voorhand ontwikkelingsruimte gereserveerd. In mei 2019 stelt de Raad van State dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet als basis voor de toestemming voor activiteiten gebruikt mag worden. Vanaf 24 maart 2020 is het stikstofregistratiesysteem in werking getreden, uitgewerkt in de Regeling spoedaanpak stikstof bouw en infrastructuur. Het betreft een wijziging van de Regeling natuurbescherming. In het register worden voor elk Natura 2000- gebied de effecten bijgehouden van de maatregelen ter reductie van de stikstofdepositie (bronmaatregelen). Daarmee kan worden bepaald hoeveel depositieruimte kan worden toebedeeld aan projecten. Het stikstofregistratiesysteem maakt de vergunningverlening voor woningbouwprojecten en toestemmingsverlening voor een aantal infrastructurele projecten mogelijk. In de nieuwe Regeling natuurbescherming wordt niet meer gesproken van prioritaire projecten.

In het register is op dit moment alleen depositieruimte opgenomen die ontstaat door verlaging van de snelheid op de rijkswegen; de effecten van de overige maatregelen moeten nog (ecologisch) beoordeeld worden. GS beslissen over de reservering van depositieruimte voor woningbouwprojecten in de volgorde waarin de aanvragen van een Natura 2000-vergunning of omgevingsvergunning voor deze projecten zijn ontvangen. GS reserveren bovendien alleen depositieruimte voor een woningbouwproject als de woningen niet worden aangesloten op aardgas.

De depositieruimte kan, behalve in een Natura 2000-vergunning (ex artikel 2.7, lid 2, Wet natuurbescherming), ook worden toegedeeld in een omgevingsvergunning of een aantal specifiek genoemde Tracébesluiten. De reservering van depositieruimte voor woningbouwprojecten geschiedt door registratie van de reservering in het register door GS. GS doen dat na de ontvangst van een aanvraag voor een Natura 2000-vergunning voor dat project of

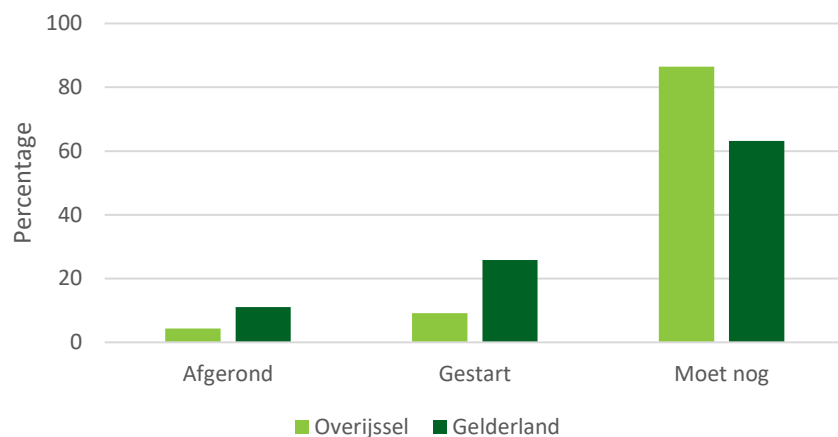
de mededeling van een gemeente dat zij een aanvraag heeft ontvangen voor een omgevingsvergunning voor dat project. Toedeling van depositieruimte kan alleen aan projecten waarvoor ruimte is gereserveerd.

Bevindingen PAS

De deadline voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen is 30 juni 2021, het tijdig uitvoeren van de herstelmaatregelen is een Europese afspraak en staat los van de PAS.

Aanbeveling 1 : uit een vergelijking van de jaarverslagen 2016 en 2019 blijkt dat er bij de kerntaken 3 (vitaal platteland) en 8 (gebiedsontwikkeling) wel wat meer informatie is opgenomen over de herstelmaatregelen. Het blijft echter informatie op gebiedsniveau en geeft geen totaaloverzicht van de herstelmaatregelen. In ons onderzoek hebben we een grafiek opgenomen die een totaal overzicht geeft (zie hieronder). Een dergelijk totaal overzicht staat niet in het jaarverslag 2019.

Figuur 1: Stand van zaken uitvoering herstelmaatregelen (per 31/3/2017)

Bron: Bestand PAS-bureau herstelmaatregelen, bewerking Rekenkamer Oost-Nederland

Aanbeveling 2 is als gevolg van de ontwikkelingen in het PAS dossier niet meer relevant.

Revolverende fondsen	Aanbeveling Rekenkamer	Reactie GS	Nawoord Rekenkamer
 	<p>4. Verzoek GS in het provinciale jaarverslag bij betreffende kerntaak te rapporteren over de realisatie van de benutting, de revolverendheid en de maatschappelijke prestaties van een revolverend fonds.</p>	<p>Bij de provinciale jaarrekening 2016 zal al nadrukkelijker bij het betreffende beleidsdoel/prestatie en in de paragraaf verbonden partijen gerapporteerd worden over de benutting, de revolverendheid en de maatschappelijke prestaties van de fondsen.</p>	<p>"Tot slot zijn we verheugd dat het college in zijn brief aangeeft bij de provinciale jaarrekening nadrukkelijker te gaan rapporteren over de benutting, revolverendheid en maatschappelijke prestaties van de fondsen.</p>

In de Jaarverslagen 2017 - 2019 staat bij risicofinanciering informatie de revolverende fondsen:

1. Innovatiefonds: aantal participaties en lenigen, geïnvesteerd vermogen, uitgelokte investeringen, werkgelegenheid, mate van revolverendheid.
2. Energiefonds: aantal financieringsaanvragen (afgewezen, ingetrokken, gefiatteerd, in behandeling) in 2017, aantal leningen/ participaties/exits in 2018, maatschappelijk rendement in Tj en in werkgelegenheid. Voor rendement in Tj wordt de link met provinciale doelen gelegd. Over geïnvesteerd vermogen wordt in 2018 voor het eerst verantwoording afgelegd en over de mate van revolverendheid is geen informatie opgenomen. Voor beide fondsen is de informatie gebaseerd op de eerste drie kwartalen.

Bij kerntaak 2.1.2 'Financieren van projecten door Energiefonds Overijssel' wordt de informatie over het Energiefonds gekoppeld aan de provinciale doelen.

Bevindingen Revolverende fondsen

In de Jaarverslagen 2017 - 2019 staat informatie over de benutting en de maatschappelijke prestaties van de revolverende fondsen. De mate van revolverendheid wordt voor het innovatiefonds vermeld en ontbreekt voor het Energiefonds. Voor het Energiefonds is bij de desbetreffende kerntaak aangegeven of de provinciale doelen en ambities zijn gerealiseerd.

**Goederenvervoer
over water**
Aanbeveling Rekenkamer
Reactie GS

4. Neem een realistische en meetbare doelstelling voor het stimuleren van goederenvervoer over water op in het beleid en voorzie deze doelstelling van indicatoren.

Wij nemen de aanbeveling tot het opstellen van een realistische en meetbare doelstelling voor het stimuleren van goederenvervoer over water (aanbeveling 4) over. Ons voorstel is om dit te doen in het kader van het gezamenlijk met onze logistieke partners op te stellen en uit te voeren meerjarenprogramma Goederenvervoer en logistiek. De Strategische Logistieke Alliantie Overijssel (SLA), waarin de relevante logistieke spelers (bedrijven, medeoverheden en kennisinstellingen) vertegenwoordigd zijn, neemt hierin een centrale plek in (...). Wij zijn van mening dat alleen een door de logistieke partners gezamenlijk geformuleerde en gedragen meetbare doelstelling realistisch is en kans van slagen heeft.

In februari 2017 geven GS⁵ aan dat er door de Strategische Logistieke Alliantie (SLA)⁶ Overijssel vier thema's zijn benoemd die de basis vormen voor het [meerjarenprogramma Goederenvervoer en Logistiek](#). De thema's zijn: bereikbaarheid & ruimte, profilering & acquisitie, arbeidsmarkt & onderwijs en kennis & innovatie. Voor het thema ruimte & bereikbaarheid is de volgende doelstelling geformuleerd: *de beschikbaarheid van een infrastructuurnetwerk (weg, water en spoor) met voldoende capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) voor het accommoderen van het goederenvervoer naar en van de logistieke hotspots. Het gaat daarbij niet alleen om fysieke infrastructuur, maar ook om samenwerking en dataverkeer. Een goede synchromodale bereikbaarheid heeft een positief effect op het vestigings- en ondernemersklimaat, biedt kansen voor verduurzaming (modal shift en efficiënter transport), toegevoegde waarde voor de bedrijven en verbetert de logistieke positie van Overijssel. In het programma zijn Key Performance Indicatoren (KPI's) opgenomen. Voor bereikbaarheid (vervoerstromen) zijn dat:*

- *Goederenstromen van en naar Overijssel, totaal en per regio.*
- *Modal split: aandeel vervoer via weg, water en spoor, totaal en per regio.*
- *Verkeerbewegingen totaal en in de spits: totaal verkeer een aandeel vrachtverkeer op toegangswegen regio's (A28, A1 en A35).*

In dezelfde brief geven GS aan dat ze PS per brief informeren over de inhoud en doelstellingen (inclusief indicatoren) van het gezamenlijk meerjarenprogramma en via de P&C cyclus over de voortgang en marktontwikkelingen binnen het programma.

In het koersdocument [Goedervervoer en logistiek](#) staat ook het goederenvervoer over water wordt gestimuleerd door (blz 31):

- *het vaarwegennetwerk en de binnenhavens in Overijssel beter te benutten en te versterken;*
- *netwerkontwikkeling in regionale, euronale, nationale en Europese samenhang;*

⁵ PS/2017/169

⁶ De SLA Overijssel heet nu Port of Logistics Overijssel (POLO)

- *ons in te zetten voor voldoende water in droge perioden om de scheepvaart op de regionale vaarwegen te kunnen faciliteren. Daarnaast zetten we in op verduurzaming van goederenvervoer in Overijssel en het beheersen van de doorgaande goederenstroom per spoor.*

In het jaarverslag 2019 staat informatie over goederenvervoer over water. Het gaat over de afronding van het programma 'Goederenvervoer over water' en de acties die de provincie daarvoor heeft ingezet. Daarbij wordt aangegeven dat ze de inzet op modal shift van weg naar water en vergroening van de binnenvaart blijven continueren en maakt vanaf 2020 integraal onderdeel uit van het Meerjarenprogramma Goederenvervoer en Logistiek.

In het jaarverslag staat ook informatie over de strategisch logistieke alliantie maar dat gaat meer over het gezamenlijke proces en de lobbyactiviteiten. Bij de achtergrondinformatie wordt verwezen naar de [monitor logistiek Overijssel](#). Hierin staat informatie over vervoer over water, weg en spoor maar wordt geen link met de beleidsdoelen gelegd.

Bevindingen Goederenvervoer over water

In het meerjarenprogramma Goederenvervoer en Logistiek staat de doelstelling voor ruimte & bereikbaarheid. Deze doelstelling is de beschikbaarheid van een infrastructuurnetwerk (weg, water en spoor) met voldoende capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) voor het accommoderen van het goederenvervoer naar en van de logistieke hotspots. Wat voldoende capaciteit in kwantitatieve en kwalitatieve termen inhoud staat niet in het programma. Er zijn 3 KPI's voor bereikbaarheid geformuleerd. Specifiek voor goederenvervoer over water zijn er in het meerjarenprogramma geen doelstellingen opgenomen. In het jaarverslag staat informatie over de afronding van het programma 'Goederenvervoer over water' en over het meerjarenprogramma Goederenvervoer en logistiek. De informatie over het meerjarenprogramma gaat over de samenwerking met partners en lobbyactiviteiten. In het jaarverslag staat bij achtergrondinformatie een link naar de monitor logistiek Overijssel maar hier wordt geen link met de provinciale doelen gelegd.

Groot onderhoud wegen en kunstwerken	 Feb. 2016 Aanbeveling RON	Reactie GS
	1. Verzoek GS het zicht op de kwaliteit van het wegen en kunstwerken te verbeteren en daarmee de betrouwbaarheid van de gegevens over de gerealiseerde kwaliteit van wegen en kunstwerken in het jaarverslag te vergroten.	Naar aanleiding van dit Rekenkameronderzoek neemt de ambtelijke organisatie het voortouw om samen met CROW tot een landelijk gedragen systematiek te komen.

Bevinding groot onderhoud wegen en kunstwerken

De rekenkamer Oost-Nederland heeft begin 2020 de uitkomsten van een [follow-up onderzoek naar groot onderhoud gepubliceerd](#). Hierin constateren wij dat de rapportage in de P&C-cyclus op dezelfde door ons als niet navolgbaar geclassificeerde wijze heeft plaatsgevonden als tijdens ons onderzoek in 2016. Vanaf 2020 ontbreekt de rapportage over kwaliteit van wegen en kunstwerken net als andere indicatoren in de begroting. In het kader van de betekenisvolle P&C-cyclus is de begroting 2020 namelijk anders ingericht dan eerdere jaren. In het onderdeel 'Overijssel in cijfers' zijn wel kengetallen opgenomen voor de kerntaak mobiliteit, maar cijfers over de kwaliteit van wegen en kunstwerken staan daar niet.